

Research Paper

Rom Sanctity to Difference: The Tragedy of Authority, the Transgender Body, and the Crisis of Legitimacy in *Conclave*

Mohsen Sarebannejad¹, Hasan Bolkhari Ghehi²

Received: Jun. 17, 2025; Accepted: July. 17, 2025

Abstract

The film *Conclave* (2024) presents a mysterious and suspenseful portrayal of the papal election process within the closed and ritualized space of the Catholic Church. However, its final scenes transcend the scope of a religious drama and transform the narrative into a philosophical reflection on gender, the body, and sacred authority. The revelation of the newly elected pope's transgender identity not only questions long-standing theological structures but also creates an epistemological rupture within the ecclesiastical institution—an institution historically built upon the exclusion of female and non-masculine bodies. This article analyzes the film's final sequence by integrating perspectives from gender theology, ethical existentialism, power theory, and Merleau-Ponty's phenomenology of embodiment, aiming to reexamine the relation between the body, mystery, and religious legitimacy. The silence and astonishment of the cardinals in the face of the "Other" body mark a tragic moment that reveals the rupture between faith and institution. The critique of the Church's patriarchal hierarchy serves as a historical backdrop for this crisis. This study employs an interpretive analysis of the film, focusing on its final scene, and gathers data through library research and theoretical texts. The findings suggest that the transgender body, as the future pope, becomes a critical intersection of faith, politics, and gender—where the sacred is embodied through difference.

Keywords: Gender, Transgender Body, Sacred Authority, Christian Theology, *Conclave* (Film)

¹ Ph.D., Advanced Studies of Art, College of Fine Arts, University of Tehran (Corresponding Author) sarebannejad@ut.ac.ir

² Professor, Advanced Art Studies, College of Fine Arts, University of Tehran hasan.bolkhari@ut.ac.ir

Introduction

The film *Conclave* (2024), directed by Edward Berger, portrays the papal election process in the Vatican as a ritualized and enclosed event. While it begins as a suspenseful religious drama, the film transcends its surface narrative in the final scenes, revealing the newly elected pope's transgender identity. This dramatic revelation destabilizes the traditional theological and political frameworks of the Catholic Church, introducing questions about gender, embodiment, authority, and legitimacy. The final disclosure reframes the narrative from one of political maneuvering and institutional power to a philosophical and theological meditation on the body, mystery, and sacred authority. The silence of the cardinals in the face of this revelation marks not only a cinematic climax but also a symbolic rupture between faith and institution. This article takes the final sequence of *Conclave* as its focal point and interprets it through a multi-disciplinary lens. The study integrates perspectives from feminist and gender theology, existential ethics, theories of power, and phenomenology of embodiment, with the aim of analyzing how the film dramatizes the crisis of legitimacy within the Catholic Church. By situating the film in conversation with broader discourses on body, difference, and sacred authority, the article extends its scope beyond cinematic critique and into the realm of philosophical and theological reflection.

Purpose

The purpose of this article is to explore how *Conclave* articulates a fundamental tension between the sacred and the institutional through the prism of the transgender body. The analysis aims to demonstrate that the revelation of the pope's identity serves as more than a narrative twist: it becomes an epistemological event that challenges centuries of patriarchal theological assumptions. The article seeks to uncover how cinematic language—through silence, framing, ritualized repetition, and bodily representation—constructs a crisis of legitimacy. Furthermore, the study aspires to reveal how the film transforms the Catholic Church into a symbolic stage on which broader philosophical debates unfold. It asks whether a body historically excluded from ecclesiastical authority can embody the sacred and whether difference itself can become a site of holiness. In doing so, the article engages with pressing contemporary debates about gender, power, and faith in both theological and cultural contexts.

Methodology

The research employs a qualitative, interpretive, and interdisciplinary methodology. The film is analyzed not from a technical or purely aesthetic perspective, but through a hermeneutic approach that privileges meaning, symbolism, and philosophical resonance. The methodology involves several key steps: first, a close reading of the film, with special focus on the final sequence and the surrounding narrative structures, including spatial arrangements, silence, ritual performance, and bodily gestures; second, the application of interdisciplinary theoretical frameworks such as feminist theology, existential ethics, phenomenology of embodiment, and theories of power, each of which illuminates a particular dimension of the film—authority and legitimacy, bodily presence, ethical confrontation with the Other, and the performance of ritualized power; third, the integration of these frameworks into a conceptual synthesis that positions the transgender body at the intersection of faith, politics, and gender. The methodology is library-based, relying on theoretical texts and conceptual resources rather than empirical fieldwork, as the study is concerned with discourse, meaning, and philosophical interpretation rather than sociological description.

Findings

The analysis yields four major findings. First, the body functions as a site of crisis. In *Conclave*, the body is never merely biological; it is a symbolic bearer of mystery and legitimacy. The transgender body of the newly elected pope disrupts this established symbolic order by refusing to conform to the binary categories on which ecclesiastical authority has historically depended. Second, silence emerges as a theological language. The silence of the cardinals in the climactic scene signifies the failure of institutional discourse to accommodate difference, exposing the fragility of the Church's claim to represent the sacred. Third, cinematic ritual demonstrates the embodiment of power. The repetition of voting, gestures, and liturgical space illustrates how ecclesiastical authority is maintained through ritual performance. The disruption occurs not through loud conflict but through the quiet emergence of a body that does not fit the ritual logic, thereby destabilizing the symbolic order from within. Fourth, the film highlights faith beyond institution. Through the figure of Cardinal Lawrence, the narrative presents an alternative model of faith grounded not in institutional conformity but in existential openness to the Other. His acceptance of the revelation without judgment exemplifies an ethical response that prioritizes recognition over exclusion. Taken together, these findings suggest that *Conclave* dramatizes the

inability of patriarchal authority to contain difference while opening a new interpretive horizon in which faith, body, and legitimacy may be reimagined.

Conclusion

The article concludes that *Conclave* should not be understood merely as a religious or political drama but as a profound philosophical meditation on authority, embodiment, and difference. The film exposes the fragility of ecclesiastical structures built on the exclusion of non-masculine bodies, and it demonstrates how cinematic representation can reconfigure theological questions. The final revelation situates the transgender body not as a marginal figure but as the very center of sacred legitimacy. In doing so, the film articulates a vision of faith that moves beyond institutional boundaries toward an embrace of difference as holy. The silence of the cardinals encapsulates the crisis of legitimacy: it is the moment when authority collapses under the weight of the Other, and faith can either close itself in denial or open itself in acceptance. Thus, *Conclave* becomes a cinematic event that challenges not only the Catholic Church but also broader cultural assumptions about gender, power, and the sacred. It calls viewers to reconsider whether legitimacy must be tied to conformity or whether it can instead be grounded in the courage to recognize holiness in unexpected forms.

Novelty

The article contributes novelty in several key respects. It offers one of the first sustained analyses of *Conclave* that brings together philosophical, theological, and cinematic perspectives in a unified framework. It highlights how the transgender body, seldom addressed in cinematic theology, functions as both a disruptive and constructive element within the narrative, reconstituting sacred authority through difference. It expands feminist theological critiques by demonstrating how film can serve as a medium in which theological ideas are simultaneously challenged and reimagined. It contributes to embodiment studies by situating the body as both a theological and cinematic category, revealing how bodies become sites of crisis and creativity in religious narratives. Finally, it proposes an innovative understanding of legitimacy: that it may be reconstituted not through uniformity but through openness to otherness. In this way, the film *Conclave* is interpreted as a philosophical parable for contemporary debates on faith, politics, and gender, offering a fresh perspective that enriches both academic discourse and cultural reflection.

Bibliography

- Agamben, G. (2011). *The Kingdom and the Glory: For a Theological Genealogy of Economy and Government*. California: Stanford University Press.
- Althaus-Reid, M. (2000). *Indecent Theology: Theological Perversions in Sex, Gender and Politics*. London: Routledge.
- Aquinas, T. (2006). *Summa Theologiae* (Complete Paperback Set, 60 vols.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Augustine. (2004). *The City of God*. Trans. H. Bettenson. London: Penguin Books.
- Beattie, T. (2006). *The New Catholic Feminism: Theology and Theory*. London: Routledge.
- Butler, J. (2011). *Bodies That Matter: On the Discursive Limits of "Sex"*. London: Routledge.
- Carman, T. (2008). *Merleau-Ponty*. London: Routledge.
- Clifford, A. M. (2001). *Introducing Feminist Theology*. New York: Orbis Books.
- Cornwall, S. (2015). *Controversies in Queer Theology*. London: SCM Press.
- Daly, M. (1993). *Beyond God the Father: Toward a Philosophy of Women's Liberation*. Boston: Beacon Press.
- Foucault, Michel. (1995). *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. Trans. Afshin Jahandideh and Nikou Sarkhosh, Tehran: Ney. [In Persian]
- Grey, M. C. (2004). *Sacred Longings: The Ecological Spirit and Global Culture*. London: Routledge.
- Isherwood, L. (2002). *Introducing Feminist Theology*. London: Bloomsbury Publishing.
- Joy, M. (2021). *Divine Disruption: Feminist Theology and the Politics of Sacred Power*. London: Routledge.
- Kierkegaard, S. (1986). *Fear and Trembling*. Trans. A. Hannay. London: Penguin Classics.
- Kristeva, J. (2024). *Powers of Horror: An Essay on Abjection*. Trans. L. S. Roudiez. New York: Columbia University Press.
- Levinas, E. (1991). *Totality and Infinity: An Essay on Exteriority*. Berlin: Springer.
- Llewelyn, J. (2000). *The HypoCritical Imagination: Between Kant and Levinas*. London: Routledge.
- Merleau-Ponty, M. (2012). *Phenomenology of Perception*. Trans. D. A. Landes. London: Routledge.
- Preciado, P. B. (2020). *Can the Monster Speak?*. London: Fitzcarraldo Editions.

Schüssler Fiorenza, E. (2014). *Discipleship of Equals: A Critical Feminist Ekklesia-logy of Liberation*. Cambridge: Cambridge University Press.

Tillich, Paul. (2000). *The Courage to Be*. Trans. Morad Farhadpour. Tehran: Elmi va Farhangi. [In Persian]

مقاله پژوهشی

از تقدس تا تفاوت: تراژدی اقتدار، بدن تراجنسیتی و بحران مشروعیت در فیلم مجمع کاردینال‌ها

محسن ساربان نژاد^۱، حسن بلخاری قهی^۲

تاریخ دریافت: ۰۴/۳/۲۷، تاریخ تایید: ۰۴/۴/۲۶

چکیده

فیلم مجمع کاردینال‌ها با روایتی رازآلود و پرتعلیق، فرایند انتخاب پاپ جدید را در فضای بسته و آیینی کلیسای کاتولیک به تصویر می‌کشد؛ اما سکانس‌های پایانی، فیلم را از سطح یک درام دینی فراتر برده و آن را بدل به بستری برای تأملی فلسفی درباره جنسیت، بدن و اقتدار مقدس می‌سازند. افشای هویت تراجنسیتی پاپ منتخب، نه تنها نظمی دیرپا در الیهات سنتی را زیر سؤال می‌برد، بلکه گسستی معرفت‌شناختی در نهاد کلیسا - مبتنی بر حذف بدن زنانه و غیرنرینه - پدید می‌آورد. این مقاله با تلفیق رویکردهایی چون الیهات جنسیتی، اگزستانسیالیسم اخلاقی، نظریه قدرت و پدیدارشناسی بدن در اندیشهٔ مرلو-پونتی، به تحلیل سکانس پایانی فیلم و بازکاوی نسبت میان بدن، راز و مشروعیت دینی می‌پردازد. سکوت و بهت کاردینال‌ها در برابر بدن «دیگری»، لحظه‌ای تراژیک می‌آفریند که شکاف میان ایمان و نهاد را عیان می‌سازد. نقد ساختار مردسالار کلیسا به مثابهٔ زمینه تاریخی این بحران، جایگاه محوری دارد. روش تحقیق، تحلیل تفسیری فیلم با تمرکز بر سکانس‌های پایانی و گردآوری داده‌ها به صورت کتابخانه‌ای و مبتنی بر متون نظری است. یافته‌ها نشان می‌دهد بدن تراجنسیتی، در مقام پاپ آینده، نقطهٔ بحرانی تلاقی ایمان، سیاست و جنسیت است؛ نقطه‌ای که در آن، تقدس به تفاوت تن می‌سپارد.

واژگان کلیدی: جنسیت، بدن تراجنسیتی، اقتدار مقدس، الیهات مسیحی، فیلم مجمع کاردینال‌ها

^۱ دانش‌آموخته دکتری پژوهش هنر، دانشکدهٔ هنرهای تجسمی، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران (نویسنده مسئول) sarebannejad@ut.ac.ir

^۲ استاد گروه مطالعات عالی هنر، دانشکدهٔ هنرهای تجسمی، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران hasan.bolkhari@ut.ac.ir

مقدمه

فیلم مجمع کاردینال‌ها^۱ محصول سال ۲۰۲۴ و به کارگردانی ادوارد برگر^۲ در ظاهر روایتی رازآلود از یکی از بسته‌ترین و آیینی‌ترین فرآیندهای دینی در جهان مسیحیت را بازمی‌نماید: انتخاب پاپ جدید در قلب واتیکان. فضای بسته مجمع کاردینال‌ها، آیین‌های مقدس و ساختار سلسله‌مراتبی کلیسا در آغاز، نمایانگر نظمی دیرپا و تثبیت‌شده به نظر می‌رسند. اما سکانس‌های پایانی فیلم، با افشای آن‌که پاپ منتخب فردی با هویت تراجنسیتی است، این نظم ظاهراً خدشه‌ناپذیر را به چالشی بنیادین می‌کشند. در این لحظه، فیلم از سطح یک درام دینی فراتر می‌رود و به قلمروی می‌رسد که در آن، مسئله بدن، راز و مشروعیت دینی به هم گره خورده و این پرسش را پیش می‌نهند که آیا بدن «دیگری» می‌تواند حامل راز مقدس و نماینده مشروعیت الهی باشد؟

این مسئله به‌ویژه در بستر سنت مسیحی که به‌شدت مردانه و سلسله‌مراتبی تعریف شده، اهمیتی دوچندان می‌یابد. ساختار کلیسای کاتولیک، از نخستین قرون تا امروز، مشارکت فعال زنان در سطوح بالای روحانیت را ممنوع ساخته و بدن زنانه را به حاشیه رانده است (Beattie, 2006: 41). در این سنت، بدن نه صرفاً عنصری زیستی، بلکه محل ظهور معنا و حامل وضعیت الهی است و بنابراین ورود «بدن نادرست» به این ساختار، همچون نوعی تهدید هستی‌شناختی تلقی می‌شود (Butler, 2011: 2). در چنین بستر مفهومی‌ای، بدن تراجنسیتی نه فقط یک هویت زیستی، بلکه نقطه برخورد گفتمان‌های متعارض ایمان، سیاست، جنسیت و حقیقت است (Preciado, 2020: 13). پاپ، در سنت کاتولیکی، نه فقط جانشین پطرس، بلکه تجسم رمز مقدس است؛ بدنی دوگانه دارد: فردی و سیاسی، زمینی و الهی (Agamben, 2011: 178). در لحظه افشاگری فیلم، این بدن سیاسی به‌صورت بدن «دیگری» ظاهر می‌شود، بدنی که نمی‌توان آن را در نظام دوگانه مذکر / مؤنث جای داد. سکوت کاردینال‌ها، در مواجهه با این ظهور، نه ناشی از فقدان کلام، بلکه برآمده از ناتوانی گفتمان دینی در پاسخ‌گویی به تفاوت است.

آنچه این فیلم را از آثار مشابهی چون *دو پاپ*^۳، *پاپ جوان*^۴ و *سریال خاندان بورجیا*^۵ متمایز می‌سازد، تمرکز بر لحظه انکشاف راز و تبلور آن در بدن است؛ لحظه‌ای که بدن به‌مثابه جایگاه

¹ Conclave (2024)

² Edward Berger

³ The Two Popes

⁴ The Young Pope

⁵ The Borgias

بحران و حقیقت آشکار می‌شود. برخلاف آن آثار که بیشتر به کشمکش‌های ایدئولوژیک یا شخصی درون نهاد کلیسا می‌پردازند، فیلم حاضر با زبانی بصری و بدون ارائه تحلیل صریح، ساحت‌های پنهان قدرت دینی را به تصویر می‌کشد و نوعی «سکوت انتقادی» می‌آفریند؛ سکوتی که مخاطب را به بازاندیشی در باب نظم مقدس فرامی‌خواند.

این مقاله با تمرکز بر پایان‌بندی فیلم مجمع کاردینال‌ها و تلفیق چند رویکرد نظری - الهیات جنسیتی، اگزیستانسیالیسم اخلاقی، نقد قدرت آگامبنی، پدیدارشناسی بدن و نظریه جنسیت - می‌کوشد نشان دهد چگونه بدن تراجنسیتی، در این بافتار خاص، به نقطه‌ای بحرانی بدل می‌شود؛ نقطه‌ای که در آن نه فقط نظم کلیسا، بلکه کلیت نسبت میان ایمان، بدن و اقتدار الهی دچار تزلزل می‌گردد. اگرچه تحلیل حاضر به یک فیلم محدود شده، اما رویکرد انتخاب‌شده، با تمرکز بر ژرف‌ساخت گفتمانی و فلسفی، قابلیت تعمیم به دیگر بازنمایی‌های سینمایی نظم دینی را نیز دارد. در عین حال، این مقاله می‌کوشد خلأ موجود در مطالعات معاصر درباره تنانگی، جنسیت و اقتدار دینی را از منظر میان‌رشته‌ای پر کند؛ به‌ویژه از آن رو که بسیاری از پژوهش‌های اخیر یا از منظر الهیات رسمی به این موضوع می‌نگرند یا از رویکردهایی صرفاً جامعه‌شناختی یا روان‌کاوانه بهره می‌گیرند. همچنین، ضمن استفاده از منابع کلاسیک فمینیستی، این مقاله با ارجاع به نظریات متأخر درباره بدن و قدرت، همچون آثار پال پرسیادو و سارا احمد، بر آن است که نگاه به بدن را نه فقط در سطح هویت، بلکه در سطح ساحت رمزی و قدرتمند آن مورد تحلیل قرار دهد.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر، تحلیلی - تفسیری است و با تکیه بر رویکرد میان‌رشته‌ای انجام شده است. تحلیل فیلم مجمع کاردینال‌ها بر پایه خوانش انتقادی سکانس‌های پایانی آن سامان یافته و به صورت متمرکز بر عناصر روایی، فضاسازی آیینی، بدن‌مندی و واکنش‌های نمایشی درون مجمع کاردینال‌ها صورت می‌گیرد. در این فرایند، از چارچوب‌های نظری گوناگون - شامل الهیات جنسیتی، پدیدارشناسی بدن، اگزیستانسیالیسم اخلاقی و نظریه‌های قدرت و جنسیت - برای تفسیر لایه‌های مفهومی فیلم بهره گرفته شده است. پژوهش به جای تمرکز بر تحلیل فنی یا زبانشناختی فیلم، بر خوانش معنایی، دلالتی و گفتمانی آن استوار است و از منظری فلسفی - الهیاتی، نسبت بدن و اقتدار را در متن بصری اثر کاوش می‌کند. ترکیب چندگانه این چارچوب‌ها

امکان آن را فراهم می‌آورد تا بدن تراجنسیتی در بستر گفتمان الهی و نظم کلیسایی به‌عنوان عاملی بحرانی و پرسش‌زا بازشناخته شود.

پیشینه پژوهش

مطالعات انتقادی دربارهٔ نسبت میان اقتدار دینی، بدن و جنسیت در سال‌های اخیر با گسترش الهیات فمینیستی و تحلیل‌های انتقادی - فرهنگی از نهاد دین، عمق و تنوع چشمگیری یافته‌اند. کتاب *الهیات فمینیستی: راهنمای کمبریج*^۱ (۲۰۰۲) به ویراستاری سوزان فرانک پارسونز یکی از آثار بنیادینی است که به‌تفصیل به موضوع حذف تنانگی زنانه در سنت الهیات مسیحی، نقد اقتدار کلیسایی و تقابل آن با بدن زنانه پرداخته است. در همین راستا، آنه. م. کلیفورد در کتاب *درآمدی بر الهیات فمینیستی*^۲ مفهوم «تجسد مقدس» را در برابر نهادگرایی مردسالار کلیسا مطرح می‌کند. این نگاه، بعدها در کتاب *ترومای فمینیستی الهیات*^۳ در قالب خوانشی روان‌شناختی - الهیاتی از بدن‌های آسیب‌دیده و رانده‌شده در فضای دینی بسط یافته است.

در زمینهٔ مطالعات میان‌رشته‌ای سینما، دین، بدن و جنسیت، منابع نظری متعددی وجود دارند که به‌طور غیرمستقیم مبانی تحلیلی لازم برای فهم فیلم‌هایی همچون مجمع‌کاردینال‌ها را فراهم می‌کنند؛ حتی اگر مستقیماً به این فیلم یا آثار مشابه نپرداخته باشند. این منابع، از دل سنت‌های نظری گوناگون استخراج شده‌اند و بر محورهایی چون بدن‌مندی، اقتدار دینی، پدیدارشناسی نگاه و الهیات فمینیستی متمرکزند.

نخست، نظریهٔ فیلم فمینیستی لورا مالوی در مقالهٔ لذت بصری و سینمای روایی^۴ که نخستین‌بار در سال ۱۹۷۵ و در مجلهٔ *اسکرین* منتشر شد، نقش چشم‌ناظر مردانه در سازمان‌دهی بازنمایی بدن زن در سینما را تبیین می‌کند و همچنان مبانی کلیدی برای تحلیل جنسیت در تصویر سینمایی محسوب می‌شود. از منظر این رویکرد، بدن زنانه در قاب کلیسا نیز ممکن است موضوع ساختاری از انکار، طرد یا تثبیت اقتدار باشد. در ادامه، اثر ویویان ساجچک با عنوان *آدرس چشم: پدیدارشناسی تجربه سینمایی*^۵ (۱۹۹۲)، بر آن است که فیلم نه‌فقط به‌مثابهٔ رسانه، بلکه به‌مثابهٔ «بدنی پدیداری» قابل‌درک است که با بدن تماشاگر در تعامل است. این

¹ The Cambridge Companion to Feminist Theology

² Introducing Feminist Theology

³ Feminist Trauma Theologies

⁴ Visual Pleasure and Narrative Cinema

⁵ The Address of the Eye: A Phenomenology of Film Experience

دیدگاه، امکان فهم بدن تراجنسیتی در فیلم را فراتر از بازنمایی صرف و در سطح ادراکی و تجربه‌ای ممکن می‌سازد. در حوزه الهیات فمینیستی نیز مقاله جین بارتر - مولایسون با عنوان «بدن ما، خود ما؟ بدن به‌مثابه سرچشمه در الهیات فمینیستی»^۱ که در مجله اسکاتلندی الهیات^۲ (۲۰۰۷) منتشر شده، بدن را نه صرفاً عنصری زیستی، بلکه ساختاری نمادین و سیاسی می‌فهمد؛ امری که برای نقد کلیسا به‌مثابه نهادی برساخته بر حذف بدن زنانه، اهمیت فراوان دارد. در نهایت، مفهوم «نگاه مقابله‌ای»^۳ از بل هوکس نیز در تحلیل مواجهه کاردینال‌ها با بدن «دیگری» نقش دارد. هوکس با تحلیل چگونگی مقاومت بدن‌های به‌حاشیه‌رانده شده در برابر سلطه بصری و روایت‌های غالب، امکان فهم تراژدی سکوت و بهت در برابر بدن تراجنسیتی را فراهم می‌سازد؛ بدنی که نه در مقام سوژه منفعل، بلکه در مقام عامل گسست ظاهر می‌شود.

این آثار، همگی چارچوبی مفهومی و قابل‌اعتماد برای تحلیل فلسفی - دینی فیلم‌هایی فراهم می‌آورند که به بدن، اقتدار و رمز مقدس می‌پردازند. اگرچه این مقالات مستقیماً بر فیلم مجمع کاردینال‌ها متمرکز نیستند، اما از حیث روش‌شناختی و نظری، بنیان‌های لازم برای تحلیل آن را فراهم می‌سازند.

بدن مقدس و سلطه مردانه: مبانی نظری پژوهش بر بنیاد «الهیات جنسیتی»، «سکوت اگزیستانسیال» و «ساختار اقتدار در کلیسا»

از آنجاکه فیلم مجمع کاردینال‌ها در سطحی فراتر از روایت‌پردازی سینمایی به مسائل بنیادینی همچون اقتدار دینی، بدن‌مندی و جنسیت می‌پردازد، فهم لایه‌های پنهان آن نیازمند اتکا به چارچوبی میان‌رشته‌ای و چندوجهی است. از این‌رو، در ادامه، بنیان‌های نظری پژوهش در چهار محور اصلی شامل الهیات کلاسیک و فمینیستی، نظریه قدرت، فلسفه بدن‌مندی و نظریه گفتمان بازخوانی خواهند شد. این مبانی نه صرفاً به‌عنوان پیش‌زمینه، بلکه چونان ابزارهایی تحلیلی برای رمزگشایی از لحظه بحرانی پایانی فیلم عمل می‌کنند.

کلیسای کاتولیک ساختاری مردسالار و سلسله‌مراتبی دارد که بدن زنانه را نه تنها از مراتب روحانی، بلکه از کل فرایند نمایندگی امر مقدس حذف کرده است. بدن تراجنسیتی نیز در این نظم، صرفاً انحرافی زیستی نیست، بلکه تهدیدی هستی‌شناختی برای ساختاری است که

¹ Our Bodies, Our Selves? The Body as Source in Feminist Theology

² Scottish Journal of Theology

³ Oppositional Gaze

مشروعیت خود را بر دوگانگی مردانه - زنانه و پاک - ناپاک بنا نهاده. در این نظم، بدن مشروع کلیسایی، بدنی مردانه و سرکوب شده است؛ در حالی که بدن تراجنسیتی، پدیدار شونده‌ای است که این دوگانگی را واژگون می‌کند. ورود چنین بدنی به جایگاه پاپ، نه تنها مقام را، بلکه رمز و تقدس را به چالش می‌کشد (Cornwall, 2015: 92). از آگوستین تا شورای واتیکان دوم، الاهیات کلیسا میان بدن مذکر و مؤنث تمایز معرفتی و هستی‌شناختی قائل بوده است. تنها بدن مردانه، صلاحیت تجسم رمز و حمل اقتدار مقدس را داشته؛ در مقابل، بدن زنانه به‌مثابه منشأ وسوسه و گناه معرفی شده است (Daly, 1993: 65). آگوستین در روایت سقوط، زن را نخستین گناهکار و عامل سقوط مرد دانسته است (Augustine, 2004: 555). بدین ترتیب، بدن زنانه از آغاز در تقابل با بدن حامل تقدس قرار گرفته است. الهیات جنسیتی در واکنش به این حذف تاریخی شکل گرفت و سنت الاهیاتی مردمحور را از منظر فمینیستی به نقد کشید. برخی دیدگاه‌ها ترک کلیسا را پیشنهاد داده‌اند (Daly, 1993: 27)، برخی دیگر بر بازخوانی متون برای بازیابی صدای زنان و مفهوم «شاگردی برابر» تأکید کرده‌اند (Schüssler Fiorenza, 2014: 105). در این راستا، مفهوم «بدن مقدس» نشان داد چگونه بدن زنانه از نمایندگی راز محروم و تقدس به بدن مردانه منتقل شده است (Beattie, 2006: 57). در سنت مارسیلا آلتاوس - رید و لیزا ایشروود، امر قدسی نه در متن رسمی، بلکه در حاشیه‌های طردشده پدیدار می‌شود (Althaus-Reid, 2000: 47). از این دیدگاه، بدن تراجنسیتی حامل رمز تازه‌ای از ایمان است که بر گشودگی، تفاوت و پذیرش بنا شده است (Isherwood, 2001: 83). کلیسا برای بقا، باید با این بدن‌ها مواجه شود و رمز دینی را بازتعریف کند. هنگامی که بدن پاپ جدید در مرکز آیین قرار می‌گیرد، برساختی تازه از بدن مقدس شکل می‌گیرد که تقدس آن نه از انطباق جنسیتی، بلکه از عبور از مرزهای بسته قدرت دینی حاصل می‌شود. سکوت کاردینال‌ها، لحظه مواجهه با این بدن، توقف گفتمان و ورود به رمز تازه‌ای است که از تفاوت برمی‌خیزد. این بدن، نه زن است و نه مرد سنتی، بلکه گسستی در نظم تثبیت‌شده رمز مقدس ایجاد می‌کند؛ گسستی که بر اساس الهیات جنسیتی، لحظه ظهور «دیگری مقدس» است.

اقتدار در کلیسای کاتولیک تنها حقوقی یا الاهی نیست، بلکه آیینی و پیکریافته است. این اقتدار از وضع استثنایی ناشی می‌شود که در آن، بدن پاپ واسط امر الاهی و انسانی است (Agamben, 2011: 178). کلیسا همچون نظامی تئولوژیک - سیاسی، مشروعیت را از انتقال رمز در درون نهاد بسته می‌گیرد. بدن پاپ، حامل رازی است که از طریق آیین و سکوت عمومی

حفظ می‌شود. بدنی که با «قاعدهٔ راز» همخوانی ندارد، تهدیدی برای نظم است، زیرا ورود تفاوت جنسی، منطقی رمز مقدس را مختل می‌کند (Ibid: 88). در نقد فمینیستی معاصر، ساختار اقتدار کلیسا به‌مثابهٔ سازوکار حذف بدن‌های غیرمردانه بازخوانی شده است (Joy, 2021: 114). رمز الهی از طریق طرد بدن‌های تراجنسیتی معنا یافته و بازتولید شده است. در این چارچوب، بدن پاپ به‌عنوان فیلتر مشروعیت عمل می‌کند که تنها بدن مطابق با «مرد مقدس» را می‌پذیرد (Grey, 2004: 92).

در سکانس افشای هویت تراجنسیتی پاپ، سکوت کاردینال‌ها نه تأمل، بلکه درنگی هستی‌شناختی در برابر دیگری است. بر مبنای اخلاق اگزیستانسیالیستی، دیگری نه شیء، بلکه حضوری مطلق است که سوژه را در وضعیت پاسخ‌گویی قرار می‌دهد. سکوت در این موقعیت، گریز از مسئولیت است. بدن تراجنسیتی، بدنی «ناممکن» در فضای کلیساست که زبان سنتی را ناتوان می‌سازد (Llewelyn, 2000: 121). این بدن ساختار کلیسا را از درون مختل می‌کند. سکوت کاردینال‌ها، نشانه مواجهه با «دیگری مطلق» است؛ لحظه‌ای که اقتدار دینی به امر اخلاقی بدل می‌شود و پاسخ‌گویی نه از مقام، بلکه از نگاه‌کردن به چهره دیگری پدید می‌آید (Levinas, 1991: 75). بدن تراجنسیتی، در این تحلیل، آزمونی اخلاقی برای کلیساست: یا باید این دیگری را تاب آورد یا در برابرش خاموشی پیشه کرد. این خاموشی، شکست زبان اقتدار است.

در پدیدارشناسی، بدن نه ابزار، بلکه نحوه‌ای از بودن و منبع معناست. در اندیشهٔ مرلو - پونتی، بدن زیسته مرکز ظهور معنا و حیث التفاتی است. کلیسا، همچون فضای آیینی، بدن‌ها را سازمان‌دهی و رمز را بازتولید می‌کند؛ رمزی که با بدنی معنا یافته، مؤنث‌زدایی شده و از پیش تثبیت شده گره خورده است (Carman, 2008: 62). این بدن، حامل رمز و ساختار ظهور اقتدار دینی است. بدن تراجنسیتی که با این نظم همخوان نیست، باعث اختلال در ظهور رمز می‌شود. چنین بدنی نمی‌تواند رمز را همان‌گونه بازنمایی کند. بنابراین، ساختار آیینی که بر بازتولید همگونی پدیداری بنا شده، در برابر گسستی قرار می‌گیرد که رمز را ناپایدار می‌سازد (Merleau-Ponty, 2012: 147). بدن تراجنسیتی در فیلم، گسلی در ساختار ظهور تقدس است؛ نحوه‌ای دیگر از پدیدار شدن رمز که نظم آیینی را واژگون می‌کند. در کلیسا، جنسیت امری طبیعی و الهی تلقی شده و نظم دوگانه زن - مرد، هم قدرت و هم تقدس را شکل داده است. اما نظریه‌های معاصر این نظم را ساختهٔ گفتمانی و اجتماعی دانسته‌اند (Butler, 2011: 2). بدن، نه امری زیستی، بلکه صحنهٔ کنش قدرت است. آیین‌ها، پوشش و جای‌گیری بدن در فضا ابزار

تثبیت جنسیت‌اند، اما این تثبیت همواره قابل اختلال است. زمانی که بدن از الگوی «مرد مقدس» فاصله می‌گیرد، فرایند معنابخشی آیینی دچار اختلال می‌شود. بدن نامتعارف، رمز را متزلزل می‌سازد. پژوهش‌های الاهیات فمینیستی نیز نشان داده‌اند که بدن تراجنسیتی، سوژه‌های فعال در برهم‌زدن ساختار جنسیتی رمز است (Joy, 2021: 111). رمز الاهی حاصل طرد است، نه امری بی‌طرف. برای بازبازی مشروعیت، باید بازشناسی بدن‌های حاشیه‌نشین صورت گیرد؛ نه فقط از طریق اصلاح آیین، بلکه با تجدید ساختار معرفت دینی (Isherwood, 2002: 54). سکانس پایانی فیلم، نه افشاگری شخصی، بلکه تجلی بحرانی در فرایند رمز است. بدنی که با سنت جنسی نمی‌خواند و بر مَسند پاپ می‌نشیند، گسستی در تفسیر سنتی تقدس ایجاد می‌کند؛ گسستی که از دل خود رمز برمی‌خیزد (Clifford, 2001: 93).

تحلیل فیلم: سینما به‌مثابه زبان بدن، قدرت و ایمان

پس از تبیین چارچوب‌های نظری، اکنون می‌توان به واکاوی لایه‌های معنایی فیلم مجمع کاردینال‌ها پرداخت. تحلیل پیش‌رو، نه صرفاً تفسیر روایی فیلم، بلکه خوانشی فلسفی از ساختارهای قدرت، جنسیت و تقدس است که از خلال تصویر، فضا و بدن بازنمایی می‌شوند. در این بخش، بدن‌های موجود در فیلم - از کاردینال‌ها تا خادمان واتیکان - نه صرفاً حامل معنا، بلکه سازندگان معنا خواهند بود.

فضا، سکوت و بدن: بازتولید آیینی قدرت

در نخستین دقایق فیلم مجمع کاردینال‌ها، تماشاگر با نمایی مواجه می‌شود که کمتر به‌مثابه آغاز یک روایت سینمایی عمل می‌کند و بیشتر چونان فراخوانی آیینی است: فضای داخلی واتیکان، با آن معماری سترگ، ستون‌های بلند، سقف‌های طلاکاری‌شده و سکوتی که در تار و پود هوا جاری است. اما این سکوت، خالی یا منفعل نیست؛ بلکه خود یکی از کنش‌مندترین نیروهای ساختار اقتدار کلیسایی است. دوربین در این سکانس‌ها اغلب از زاویه پایین به بالا حرکت می‌کند، نوعی «خضوع بصری» نسبت به فضای مقدس می‌آفریند و درعین‌حال، سوژه‌ها را درون نظمی معماری‌شده و از پیش تعریف‌شده قرار می‌دهد: نظمی که از بدن فردی فراتر می‌رود و آن را در منطق پدیداری کلیسا هضم می‌کند.

در سکاسی که جسد پاپ متوفی در تابوت گذاشته می‌شود، یکی از کاردینال‌ها زیر لب زمزمه می‌کند: «بدن او دیگر راز را حمل نمی‌کند». این جمله کوتاه، حامل لایه‌های فلسفی متعددی است. نخست آن که قدرت در کلیسا نه در صرف گفتار، بلکه در تداوم رمز ورزی است و این رمز، پیش از آن که گفتاری باشد، جسمانی است؛ در بدن تجسم می‌یابد. بدن پاپ، به‌مثابه حاملی از راز الهی، اکنون بی‌رمز و خنثی شده و ساختار نیازمند بدن دیگری برای تداوم اقتدار است. از این منظر، «بدن» در کلیسا هرگز امری زیست‌شناختی یا صرفاً فیزیکی نیست، بلکه برساخته‌ای الهیاتی - سیاسی است که با مفاهیم «رمز»^۱، «اقتدار»^۲ و «مقدس»^۳ پیوندی ناگسستنی دارد. حرکات کاردینال‌ها در مجمع، شیوه نشستن، سکوت‌های ممتد میان رأی‌گیری‌ها و مکالماتی که اغلب ناتمام می‌مانند، در کنار نورپردازی سرد اما درخشان تالار سیستین، همگی به‌نوعی «صحنه‌آرایی قدرت مقدس» می‌انجامد؛ قدرتی که از طریق فرم، معماری و آیین، بازتولید می‌شود. فوکو در تحلیل خود از نهادها می‌نویسد که قدرت در سکوت و تکرار رخ می‌دهد، نه در هیاهو و امر استثنایی (فوکو، ۱۴۰۱: ۲۰۸). بخشی از فصل سوم کتاب *مراقبت و تنبیه*^۴ مربوط به تحلیلی است که فوکو دربارهٔ قدرت غیرمتمرکز و آیینی در نهادها (از جمله زندان، مدرسه، ارتش و کلیسا) ارائه می‌دهد. بحث کلیدی در بخش مذکور این است که چگونه قدرت از طریق سکوت، تکرار و انضباط روزمره عمل می‌کند نه از طریق اجبار علنی.

در فیلم نیز هیچ فریادی شنیده نمی‌شود، هیچ ضربه خشنی بر ساختار وارد نمی‌گردد، اما اقتدار به‌شکلی آرام، نامرئی و در قالب نشانه‌ها و حرکات بدن تثبیت می‌شود. وقتی دوربین بر انگشتان لرزان یکی از کاردینال‌ها هنگام رأی دادن تمرکز می‌کند و ما صدای قلمی را می‌شنویم که آرام بر کاغذ کشیده می‌شود، فیلم به‌صراحت نشان می‌دهد که «قدرت» در اینجا فریاد نمی‌زند، بلکه می‌نویسد. دیالوگ کلیدی دیگری که این سکوت را از نظر معنایی پُر می‌کند، در مکالمهٔ کوتاه میان لارنس و چپارا مطرح می‌شود. چپارا با لحنی خنثی می‌گوید: «ما بیشتر از آن‌که به دعا نیاز داشته باشیم، به کنترل نیاز داریم». این جمله آشکارا ماهیت سکوت موجود در مجمع را روشن می‌کند: سکوت نه برای تفکر، بلکه برای مهار. نه نشانه تهی‌بودن، بلکه ابزار

¹ mystery

² authority

³ sacred

⁴ Discipline and Punish: The Birth of the Prison

عملکرد. در اینجا، سکوت همان قدر کارکرد دارد که خطابه و حتی مؤثرتر، زیرا امکان مقاومت را نیز از میان می‌برد.

این سکوت، به همراه نگاه‌های معنادار، بدن‌های ایستاده در سایه و نورهایی که درخشان‌اند اما هیچ گرمایی ندارند، نوعی «تقدس سرد» می‌سازند؛ نوعی فرم از قدرت که نه در آتش ایمان، بلکه در انجماد آیین استوار است. این فضا، به تعبیر پدیدارشناسانه، بدن‌ها را پیش از آن که سخن بگویند، از درون معناگذاری می‌کند؛ گویی حضور صرف بدن در این فضا، حامل دلالت است. به عبارت دیگر، کلیسا در فیلم نه تنها سخن می‌گوید، بلکه بدن‌ها را وامی‌دارد تا خاموشی‌شان به مثابه فرمان برداری تعبیر شود.

بدن‌ها و گذشته‌ها: چگونه گذشته، رأی را می‌سازد؟

در فضای بسته و به شدت رمزگذاری شدهٔ مجمع کاردینال‌ها، رأی‌دادن تنها یک کنش ساده سیاسی یا آیینی نیست، بلکه نوعی بازگویی از تاریخ شخصی، بازآفرینی اخلاقیات کلیسایی و بازتابی از حافظهٔ جمعی است. در اینجا، هر رأی بیش از آن که نشان‌دهندهٔ انتخابی آزاد باشد، حامل گذشته‌ای است که در پنهان‌ترین لایه‌های فرد رسوب کرده است. گذشته، نه تنها سرنوشت رأی‌دهنده را رقم می‌زند، بلکه سرنوشت نامزدها را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد؛ به گونه‌ای که گویی هر بدن، با حافظهٔ خاموشی از گنش‌های پیشین، وارد میدان رقابت می‌شود.

در فیلم، سقوط ناگهانی کاردینال ترمبلی^۱ از جایگاه یکی از کاندیداهای بالقوه پاپ‌شدن، نمادی روشن از این مسئله است. ما با شخصیت او نه از خلال اظهارات آشکار، بلکه از طریق نگاه‌های پنهانی، مکث‌ها و سرانجام اعتراف نیمه‌تمامش مواجه می‌شویم. ترمبلی در مواجهه با لارنس، با حالتی آشفتگی و صدایی شکسته، می‌گوید: «من گناه نکردم. فقط انسان بودم. اما کلیسا، انسان بودن را نمی‌پذیرد». این جمله، هم‌زمان دو پیکربندی معنایی را آشکار می‌کند: نخست، مرز تنگ و شکننده‌ای که کلیسا میان انسانیت و تقدس ترسیم می‌کند؛ و دوم، آن تصور دیرپای که بدن، به مثابه جایگاه ضعف، باید مهار و مراقبت شود. ما درمی‌یابیم که رابطه‌ای قدیمی میان ترمبلی و خواهر اگنس وجود داشته است؛ رابطه‌ای که پیش از ورود هر دوی آن‌ها به ساختار رسمی واتیکان شکل گرفته، اما در ساختار کنونی، به مثابه «نقطهٔ گسست» تعبیر می‌شود. اگنس به‌عنوان زنی که هم‌اکنون خادم کلیساست و در مناسک رسمی نقشی ندارد، در اینجا نقش یک

^۱ Cardinal Joseph Tremblay

واسطه دوگانه را بازی می‌کند: هم بدن حذفی است و هم بدن افشاگر. بی‌آن‌که کلامی بگوید، حضورش کافی است تا ترمبلی را به کناره‌گیری سوق دهد.

ترمبلی در سکansı کلیدی، هنگامی که تنها در نمازخانه نشسته و به شیشه‌های رنگی پنجره خیره شده، به شکلی درون‌گرایانه می‌گوید: «اگر او [اگنس] بدنش را فراموش کرده بود، شاید من هم ایمانم را از دست نمی‌دادم». این جمله که با لحن تردید و زخم‌خوردگی بیان می‌شود، عملاً کل سیستم الهیاتی کلیسا را به چالش می‌کشد. در سنت کلیسای کاتولیک، بدن زنانه قرن‌ها به‌مثابه منبع گناه و طرد بازنمایی شده است. آنچه در این فیلم می‌بینیم، ادامه همان روایت تاریخی است که در اعترافات آگوستین ریشه دارد؛ جایی که او به‌صراحت حوا را «دروازه ورود گناه» می‌نامد (Augustine, 2004: 555). از منظر قدرت، این بدن‌هایی نیستند که با اختیار خود وارد ساختار کلیسا شده باشند، بلکه ساختار، آن‌ها را به درون کشیده، رمزگذاری کرده و در لحظه نیاز، از آن‌ها بهره‌برداری می‌کند یا طردشان می‌نماید. رأی‌دهندگان، اگرچه آزاد معرفی می‌شوند، اما حافظه گذشته‌شان، رأی‌شان را هدایت می‌کند. کاردینالی که روزگاری شاگرد ترمبلی بوده، با لحنی آرام و بی‌تفاوت در هنگام رأی‌گیری می‌گوید: «ما باید از گذشته درس بگیریم، نه این‌که آن را تکرار کنیم». این جمله، درعین‌حال که ارجاعی مستقیم به رسوایی ترمبلی دارد، نوعی آرایه گفتمانی هم هست: کلیسا خود را از گذشته می‌زداید، اما فقط وقتی گذشته برایش خطرناک شود. سکوتی که در قبال ترمبلی حاکم است، نه از سر احترام، بلکه از جنس حذف است. هیچ کاردینالی به‌صراحت علیه او موضع نمی‌گیرد، اما هیچ‌کس هم از او دفاع نمی‌کند. گویی بدن او، به‌مثابه حامل «حافظه‌ای نالایق»، دیگر شایسته حمل رمز مقدس نیست. اینجاست که تلاقی مفاهیم بدن، گذشته، اقتدار و راز، ساختاری گفتمانی می‌سازد که در آن، مشروعیت نه از پاکی فعلی، بلکه از توانایی کنترل و پنهان‌سازی گذشته حاصل می‌شود.

زنان بدون رأی و بدن‌های غایب: قدرت، طرد و سکوت زنانه

یکی از وجوه پیچیده و مؤثر فیلم «مجمع کاردینال‌ها»، حذف نظام‌مند اما معنادار بدن زنانه از ساحت تصمیم‌گیری رسمی کلیساست. در هیچ‌کدام از سکانس‌های مجمع رأی‌گیری، زنی در موقعیتی رأی‌دهنده دیده نمی‌شود. این حذف، نه‌تنها بازتاب یک سنت تاریخی در کلیسای کاتولیک است، بلکه به شکل دقیق‌تری، بدن زنانه را به‌مثابه تهدیدی برای ساختار رمزآلود قدرت بازنمایی می‌کند. خواهر اگنس، تنها زن مهم حاضر در ساحت واتیکان، در تمام طول

فیلم در جایگاه خدمتکار دیده می‌شود؛ نه به‌مثابه سوژه‌ای گفتمانی، بلکه به‌عنوان حاشیه‌ای مؤثر بر روایت.

در صحنه‌ای که کاردینال لارنس از راهرویی تاریک وارد اتاق شخصی‌اش می‌شود، خواهر اگنس با صدایی آرام می‌گوید: «خدا مردان را برای انتخاب ساخت و زنان را برای سکوت». این دیالوگ، هرچند ممکن است بازتاب دیدگاه شخصی اگنس نباشد، اما حامل نگرشی تاریخی است که در ساختار قدرت کلیسا نهادینه شده. زن، در این سنت، همواره یا حوّا بوده یا مریم: یا منبع وسوسه و سقوط، یا نماد تسلیم و پاکی؛ و در هر دو حالت، فاقد جایگاه انتخاب‌گرانه و اقتدار سیاسی. در تحلیل این وضعیت، نمی‌توان از پیشینه نظری آن در سنت الهیات مسیحی غافل شد. آگوستین در کتاب شهر خدا^۱، به‌صراحت حوّا را عامل ورود گناه معرفی می‌کند و بدن زن را سرچشمه ضعف و انحراف می‌داند (Augustine, 2004: 555). این نگاه، بعدها در آموزه‌های کلیسا تثبیت می‌شود، به‌گونه‌ای که زن نه‌تنها از جایگاه قدرت طرد می‌شود، بلکه بدن او، به‌مثابه رمز سقوط، باید پنهان، پوشیده و مهار شود. این مهار، در فیلم به شکل بسیار ظریفی از خلال معماری و قاب‌بندی تصویر نیز نشان داده می‌شود. خواهر اگنس هیچ‌گاه در مرکز قاب قرار نمی‌گیرد؛ اغلب در پس‌زمینه، پشت پرده، یا در سایه حرکت می‌کند. حتی لباسش (سفید و بی‌حاشیه)، بدن او را در ساختار کلیسا به جسمی خنثی و صرفاً خدماتی بدل می‌سازد.

نقطه اوج تأثیر اگنس در روایت، نه در کلام، بلکه در آشکار شدن رابطه گذشته‌اش با کاردینال ترمبلی است؛ رابطه‌ای که به‌ظاهر موجب طرد ترمبلی از رقابت می‌شود. در اینجا بدن زن، اگرچه در ساختار رسمی غایب است، اما در سطح پنهان گفتمان، عاملی تعیین‌کننده تلقی می‌شود. این همان تضاد بنیادی‌ای است که فمینیست‌های الهیاتی، از مری دالی تا لیزا ایشروود، بارها بر آن تأکید کرده‌اند: زن، همواره در الاهیات سنتی، حاضر در غیاب است؛ یعنی به‌مثابه «دیگری»‌ای که قدرت از آن مردان را تهدید می‌کند، نه تصاحب. در گفت‌وگویی میان لارنس و یکی از کاردینال‌ها، وقتی از نقش احتمالی اگنس در سقوط ترمبلی سؤال می‌شود، کاردینال پاسخ می‌دهد: «او فقط یک خدمتکار است، اما همان‌ها بیشتر از ما می‌دانند». این جمله، با لحنی تلخ و طنزآلود، نشان می‌دهد که ساختار کلیسا بر دانایی بدن زنانه وقوف دارد، اما آن را به رسمیت نمی‌شناسد، مگر در لحظه‌هایی که حذف یا طرد را توجیه می‌کند. تطبیق این تصویر با آنچه در سریال‌های «پاپ جوان»^۱ و «بورجیاها»^۱ بازنمایی شده، کاملاً آشکار است. در هر دو

^۱ The Young Pope

سریال، بدن زنانه یا ابزاری برای صعود مردان به قدرت است (همچون معشوقه‌ها و خواهران کاردینال‌ها)، یا خود به‌مثابه تهدیدی برای رمز اقتدار کلیسا معرفی می‌شود. همان خط روایی در فیلم مجمع کاردینال‌ها نیز دیده می‌شود: بدن زنانه، فاقد حق رأی، اما واجد قدرتی پنهان، باید در سکوت باقی بماند، مگر آن لحظه‌ای که حضورش برای حذف یک مرد ضروری می‌شود.

این الگوی قدرت، به تعبیر فمینیسم الهیاتی، نوعی تقدس مردانه است که «تجسد» نمی‌یابد مگر در بدن مرد و زن را نه تنها فاقد اقتدار، بلکه اساساً فاقد ظرفیت رمز و راز می‌انگارد (Isherwood, 2001: 37). از این‌رو، خواهر اگنس، هرچند در روایت نقشی کلیدی دارد، اما در نظام نمادین کلیسا، نه می‌تواند رأی دهد، نه حتی شنیده شود، مگر آن‌که بدنش - به‌مثابه حافظه‌ای افشاگر - عملکرد خود را به پایان برساند.

ساختار رأی‌گیری، اطاعت و زوال اراده فردی

روند رأی‌گیری در فیلم «مجمع کاردینال‌ها» صحنه‌ای آیینی، تکرارشونده و به‌غایت رمزآلود است. فیلم، با نمایش دقیق جزئیات نوشتن آرا، انداختن برگه‌ها در ظرف مخصوص، جمع‌آوری و شمارش آن‌ها و آنگاه اعلام نتایج، به‌خوبی نشان می‌دهد که این گُنش سیاسی، پیش از آن‌که عملی فردی باشد، یک «عمل آیینی» است. فوکو در تحلیل ساختارهای قدرت نهادی، تأکید می‌کند که آیین، هم ابزار انضباط است و هم مکانیسم بازتولید قدرت؛ زیرا درون آیین، سوژه فردی حل می‌شود و اطاعت به‌مثابه یک گُنش جمعی جا می‌افتد (فوکو، همان: ۱۹۲).

در فیلم نیز کاردینال‌ها هنگام رأی دادن اغلب هیچ گفت‌وگویی ندارند؛ سکوت حاکم است و حتی تماس چشمی میان ایشان به حداقل رسیده. اما این سکوت، نه ناشی از احترام، بلکه ناشی از مهار درون‌نهادی و نوعی «اخلاق اقتدار» است. هر رأی، در واقع تأیید ساختاری است که خود آن را به وجود آورده؛ نوعی بازتولید نظم، نه تردید در آن. در سکانسی کلیدی، کاردینال لارنس که در تمام طول فیلم با پذیرش منصب پاپ مخالفت می‌کند، در خلوت خود می‌گوید: «رأی ما، رأی خدا نیست؛ اما تظاهر می‌کنیم که هست». این جمله، شکافی را میان اراده فردی و ساختار جمعی روشن می‌سازد. در منطق الهیاتی کلیسا، انتخاب پاپ برآمده از هدایت روح‌القدس تلقی می‌شود، اما فیلم نشان می‌دهد که این هدایت در عمل، بیشتر یک پوشش مفهومی برای اجبار ساختاری است. رأی‌دهندگان، پیش از آن‌که به ایمان خود رجوع کنند، به مناسبات

¹ The Borgias

درون‌سازمانی، ترس از رسوایی، یا روابط پنهان و آشکار قدرت واکنش نشان می‌دهند. نمونه بارز این مسئله را می‌توان در کاردینال توماسی مشاهده کرد. او که در ابتدا بنیتز را فاقد شایستگی می‌دانست، پس از آن که نامه‌ای ناشناس دریافت می‌کند، ناگهان نظر خود را تغییر می‌دهد. در سکانس رأی‌گیری، لرزش دست او، مکث طولانی پیش از نوشتن و نگاه مضطربش به اطراف، همگی نشان از کشمکشی درونی دارند. اما در نهایت، آنچه غلبه می‌کند، ساختار است. فیلم، بی‌آن که جمله‌ای اضافه کند، نشان می‌دهد که اراده شخصی تا زمانی که درون چارچوب نمادین کلیسا قرار نگرفته، فاقد مشروعیت است.

در چنین فضایی، پرسش اصلی دیگر آن نیست که «چه کسی شایسته‌تر است؟»، بلکه این است که «چه کسی از دل سازوکار اقتدار، بی‌سروصدا تر بیرون می‌آید؟». این همان نقطه‌ای است که مقاله حاضر از آن به‌مثابه زوال اراده فردی یاد می‌کند. انتخاب پاپ در فیلم، نه از سر آزادی، بلکه از سر بی‌اختیاری صورت می‌گیرد. هر رأی، بیانی از وفاداری به ساختار، نه التزام به حقیقت است. این وضعیت، در الهیات فمینیستی نیز بارها مورد نقد قرار گرفته است. در کتاب *درآمدی بر الهیات فمینیستی*^۱، نویسنده تأکید می‌کند که ساختار کلیسا، با تکیه بر آیین‌های تکراری، سوژه را نه تربیت، بلکه مطیع می‌سازد (Clifford, 2001: 93). این اطاعت، در نظام مردسالار کلیسا، به شکلی دوجندان سنگین بر زنان تحمیل شده، اما در فیلم حاضر، حتی مردان نیز از قدرت انتخاب تهی می‌شوند؛ مردانی که در ظاهر، عالی‌ترین مقام‌ها را دارند، اما در باطن، همان‌قدر مطیع نظم کلیسایی‌اند که خدمتکاران خاموش واتیکان.

در سکانس‌های پایانی رأی‌گیری، مخاطب شاهد نوعی فرسایش روحی در میان کاردینال‌هاست. دوربین با تأخیر بر چهره آنان می‌ماند؛ نگاه‌ها از معنا تهی شده‌اند؛ گویی کنش رأی‌دادن، به امری بی‌حاصل بدل شده است. در واقع، فیلم با هوشمندی، نظام مقدس را نه از خلال نقد تند، بلکه از طریق تصویر خستگی، تکرار و بی‌معنایی تحلیل می‌کند.

کاردینال لارنس و مسئله ایمان حقیقی در برابر ایمان نهادی

در میان تمام شخصیت‌های پرشمار و پیچیده فیلم، کاردینال لارنس نقشی ممتاز و چندلایه دارد؛ او نه تنها یک بازیگر محوری در ساختار قدرت است، بلکه نقطه تمرکز پرسش‌های فلسفی فیلم نیز به‌شمار می‌رود. شخصیت او بر لبه‌ای باریک میان ایمان و اقتدار، میان فردیت و ساختار

^۱ Introducing Feminist Theology

و میان رمز و راز ایستاده است. از نخستین سکانس تا واپسین نما، لارنس به گونه‌ای تصویر می‌شود که هم درون قدرت است و هم در برابر آن ایستاده؛ هم خود را عضوی از مجمع می‌داند و هم در حاشیه آن سکنی دارد. در دیالوگی که در ابتدای فیلم با یکی از اعضای مجمع دارد، می‌گوید: «من به اینجا نیامده‌ام تا برگزیده شوم. من آمده‌ام تا مطمئن شوم خدا هنوز حرف آخر را می‌زند». این جمله، لحن و نیت او را از ابتدا آشکار می‌کند: شورشی خاموش درون ساختار. او با آن که بارها رأی می‌آورد، با صراحت می‌گوید «نه». اما چرا؟ آیا به راستی ترس دارد؟ یا می‌داند که پذیرش این منصب، به معنای فرورفتن در ساختاریست که ایمان را تهی می‌کند؟

لارنس نماینده نوعی ایمان است که در تقابل با ایمان نهادینه شده کلیسا قرار می‌گیرد؛ ایمانی که خود را در سکوت، درماندگی و امتناع از پذیرش قدرت نشان می‌دهد. در یک صحنه درخشان، وقتی در نمازخانه تنها نشسته و به صلیب نگاه می‌کند، می‌گوید: «خدا را نه در قدرت که در اضطراب دیدم». این جمله، نه فقط اعترافی درونی است، بلکه نوعی بازتعریف مفهوم ایمان در جهان معاصر به شمار می‌رود: ایمانی که دیگر بر منبر نمی‌نشیند، بلکه در دل تناقض‌ها تنفس می‌کند. در سکانس نهایی، زمانی که کاردینال بنیتز هویت جنسیتی خود را نزد او افشا می‌کند، دوربین روی چهره لارنس مکثی طولانی می‌کند. او نه وحشت زده است، نه خشمگین. با نگاهی ثابت و صدایی آرام پاسخ می‌دهد: «پس تو راز را با خود حمل کرده‌ای؟». این دیالوگ، لایه‌های عمیق فلسفی فیلم را آشکار می‌کند. «راز» در اینجا نه فقط رمز تقدس پاپ، بلکه رمز هویت، راز بدن و راز حضور دیگری در ساختار مردسالار کلیساست. لارنس، با سکوت و تأیید ضمنی خود، نه تنها به راز احترام می‌گذارد، بلکه نشان می‌دهد که ایمان حقیقی، پیش از هر چیز، یعنی پذیرش دیگری. اینجاست که فیلم مرز روشنی میان «ایمان نهادی» و «ایمان وجودی» ترسیم می‌کند. ایمان نهادی در رأی‌ها، در مناسک و در رد صلاحیت‌ها معنا می‌یابد؛ اما ایمان وجودی، در پذیرش راز و احترام به ناممکن بودن دانستن. لارنس نماینده این ایمان است؛ ایمانی که به باور پُل تیلیش، «شجاعت بودن در مواجهه با ناشناخته» است (تیلیش، ۱۳۸۷: ۷۹).

تیلیش مفهوم «شهامت بودن»^۱ را به مثابه پاسخ آگزیستانسیالیستی به اضطراب‌های وجودی انسان مدرن تحلیل و از ایمان به عنوان «شهامت پذیرش خویشتن در مواجهه با ناشناخته و نیروی تهدیدگر نیستی» یاد می‌کند. برخلاف بسیاری از دیگر کاردینال‌ها که در برابر بدن تراجنسیتی بنیتز ممکن است واکنشی حذف‌گرایانه یا انکاری نشان دهند، لارنس آن را حامل

^۱ The Courage to Be

رمز تقدس می‌بیند. در این لحظه، فیلم دو پیکربندی متضاد را آشکار می‌کند: پاپ شدن نه در پیراستن بدن از راز، بلکه در پذیرش آن به‌عنوان رمز رخ می‌دهد. گویی فیلم می‌خواهد بگوید که تقدس، نه در کنترل بدن که در اعتراف به ناتوانی از فهم تمامیت آن است. این بازتعریف ایمان، با آموزه‌های فمینیسم الهیاتی نیز هماهنگ است. لیزا ایشروود در *درآمدی بر الهیات فمینیستی* تصریح می‌کند که الهیات سنتی با «سکوت» زنانه، ایمان را خنثی کرده است، حال آن‌که ایمان باید در صدای دیگری، در بدن‌های طردشده و در تجربه زیسته معنا یابد (Isherwood, 2001: 112). لارنس، دقیقاً در این لحظه، به فمینیسم عملی بدل می‌شود: نه با شعار، بلکه با سکوتی که نمی‌خواهد رمز را افشا کند، چون می‌داند رمز، خود نوعی ایمان است. فیلم با تصویری از پشت سر لارنس به پایان می‌رسد؛ او پشت به دوربین، به سمت محراب می‌رود، بی‌آن‌که چیزی بگوید. گویی ایمان او، در نهایت، نه در کلام، بلکه در کنش گذشتن، در امتناع از داوری و در انتخابی غیردینی اما عمیقاً مؤمنانه ظهور می‌یابد.

بدن به‌مثابه راز: لحظهٔ اعتراف و سکوت

سکانس پایانی فیلم «مجمع کاردینال‌ها» نه‌تنها اوج دراماتیک روایت، بلکه نقطهٔ تمرکز تمام ظرفیت‌های فلسفی و الهیاتی آن است. جایی که کاردینال بنیتز، پس از انتخاب به‌عنوان پاپ، راز هویت تراجنسیتی خود را در خلوت به کاردینال لارنس اعتراف می‌کند. این سکانس، در سطح روایی، یک چرخش غیرمنتظره است، اما در سطح فلسفی، بازاندیشی بنیادی مفهوم بدن، رمز و اقتدار دینی است. بنیتز با صدایی آرام می‌گوید: «من همیشه بنیتز نبودم.» و در پاسخ، لارنس در سکوتی طولانی به او نگاه می‌کند. این «سکوت» نه از سر ناباوری، بلکه حامل تأملی ژرف دربارهٔ رمز بدن است.

در سنت مسیحی، از بدن همواره به‌مثابهٔ حامل رمز الهی یاد شده است. تجسد مسیح در بدن انسانی، زایش از مریم عذرا و حتی مفهوم «کلیسا به‌مثابهٔ بدن مسیح»^۱، همگی گویای تقدس بدن‌اند. اما این بدن، همواره در چهارچوبی مردانه، معیاری و مطیع سامان‌دهی شده است. بدن‌های خارج از قاعده، اعم از زنانه، تراجنسیتی یا حتی ناقص‌العضو، یا حذف شده‌اند یا به سکوت دعوت شده‌اند. در همین زمینه، فمینیسم الهیاتی با تأکید بر «بدن طردشده»^۲ کوشیده است این بدن‌ها را از حاشیه به مرکز بازگرداند (Isherwood, 2001: 117). اعتراف بنیتز، یک

^۱ Corpus Christi

^۲ abject body

لحظه آشکارساز است: لحظه‌ای که بدن، نه صرفاً به‌عنوان ابزار بیولوژیک، بلکه به‌مثابه جایگاه رمز و راز دینی ظاهر می‌شود. فوکو در بحث خود از اعتراف در مسیحیت، آن را عملی دانسته که از طریق آن بدن و ذهن فرد، به درون رژیم دانایی - قدرت کلیسا کشیده می‌شود (فوکو، همان: ۲۸۰). اما فیلم، این ساختار را برمی‌گرداند: اعتراف، این بار نه در برابر قدرت، بلکه به‌سوی فهم، شفقت و سکوت انجام می‌شود. لارنس، به‌مثابه نماینده ایمان وجودی، واکنشی سرکوب‌گر ندارد؛ بلکه با نگاه خود، رمز را می‌پذیرد و بدن را به‌مثابه راز، به‌رسمیت می‌شناسد. این سکانس همچنین یادآور تمثیل «راز» در سنت عرفانی مسیحی است؛ جایی که رمز، نه دانستنی، بلکه زیستنی است. راز، امری نیست که در کلمات بگنجد؛ بلکه تجربه‌ای است که باید تاب آورد. در اینجاست که سینما، خود به زبان راز بدل می‌شود: سکوت دوربین، مکث نور و لرزش صدا، همگی مؤید نوعی ایمان تصویری‌اند؛ ایمانی که از کلام فراتر می‌رود. انتخاب فیلم برای پرهیز از هرگونه گفت‌وگوی توضیحی و تکیه بر نگاه و بدن، تأکیدی بر این امر است که بدن تراجنسیتی، در این بافتار، نه تهدیدی برای رمز، بلکه خود رمز است.

بنابراین، سکانس پایانی نه‌تنها روایت را دگرگون می‌کند، بلکه الهیات فیلم را نیز به چرخشی بنیادی می‌کشد: از اقتدار مردانه‌ای که همواره با بدن معیاری پیوند داشته، به اقتداری رازآلود که در بدن متفاوت، در سکوت و در نگاه، تحقق می‌یابد.

تقابل نظم دینی و بدن انحراف یافته

فیلم مجمع کاردینال‌ها در سکانس پایانی خود، تقابلی بنیادین میان نظم دینی سنتی و بدن‌هایی که از منظر آن نظم، انحراف یافته تلقی می‌شوند، به نمایش می‌گذارد. کلیسا به‌مثابه نهادی تاریخی، بدن را نه‌تنها عرصه‌ای برای تجلی امر قدسی، بلکه هم‌زمان بستر تهدید قدرت الهی نیز دانسته است. بدن‌های نامعیاری، از جمله بدن زنانه و تراجنسیتی، در طول تاریخ الهیات رسمی یا نادیده گرفته شده‌اند یا در قالب استعاره‌های شیطنت، وسوسه، یا انحراف تفسیر گشته‌اند. در این بافتار، تراجنسیتی بودن کاردینال بنیتز، به‌منزله امری «خارج از ساختار»، ضربه‌ای به نظم رمزگذاری‌شده کلیسایی به‌شمار می‌رود. در اندیشه الهیاتی آکویناس، بدن مرد به‌منزله معیار خلقت تلقی می‌شود و زن، موجودی ناقص و واسطه‌ای میان انسان و حیوان دانسته شده است (Aquinas, 2006, 13: 98). این نگرش، در طول قرون وسطا، به‌ویژه در تعالیم کلیسای کاتولیک، تثبیت شد و اقتدار روحانی را در بدن مردانه منضبط، پاک‌دامن و «الهی‌شده» متمرکز

کرد. در چنین فضایی، ظهور پایی که بدن او بیرون از این نظم فهم می‌شود، به‌منزله بحران معرفتی - دینی است. فیلم اما این بحران را به‌جای آن که حذف کند، تصدیق می‌کند. بدن بنیتز، دیگر نه موضوع انکار، بلکه مرکز رمز است. این رویکرد به‌طور ضمنی از دیدگاه‌های الهیات فمینیستی نیز بهره می‌گیرد؛ به‌ویژه از نظریه «جسمانیت مقدس»^۱. در این نظریه، بدن‌های طردشده، از جمله بدن زنان، دگرباشان و آسیب‌دیدگان، حاملان معنا و قدسی بودن شناخته می‌شوند (Clifford, 2001: 136). در این خوانش، فیلم نشان می‌دهد که کلیسا نه تنها باید رمز قدرت را در بدن‌های متفاوت بازتعریف کند، بلکه باید مفهوم تقدس را از قید جنسیت نجات دهد. این دیدگاه، همسو با نقدهای ژولیا کریستوا^۲ درباره «ابژکسیون»^۳ است؛ جایی که «بدن زنانه یا انحراف‌یافته، به بیرون رانده می‌شود تا نظام دینی بتواند خلوص خود را حفظ کند» (Kristeva, 2024: 4). اما این طرد، همواره موقت است و امر رانده‌شده، دیر یا زود بازمی‌گردد و بنیاد قدرت را به لرزه درمی‌آورد.

بدین‌سان، فیلم در دل روایت پاپ‌شدن یک فرد تراجنسیتی، سازوکارهای طرد و بازگشت را برملا می‌سازد. و در سطحی دیگر، نه فقط درباره کلیسا، بلکه درباره هر نظام ایدئولوژیکی سخن می‌گوید که در آن «بدن معیار» معیاری برای حقیقت و اقتدار است. پیام فیلم روشن است: رمز، تنها زمانی باقی می‌ماند که از انحصار خارج شود و در بدن‌های دیگر، صداهای دیگر و رمزهای دیگر نیز تنفس کند.

ایمان حقیقی در مواجهه با دیگری: سکوت کاردینال لارنس

در واپسین دقایق فیلم مجمع کاردینال‌ها، هنگامی که کاردینال بنیتز راز هویت جنسیتی‌اش را افشا می‌کند، واکنش کاردینال لارنس، نه خشم است، نه انکار و نه پیروی از سنت مجازات‌گر کلیسا؛ بلکه سکوت. این سکوت، بیش از آن که نشانه‌ای از سردرگمی یا ترس باشد، حامل نوعی ایمان است؛ ایمانی که با تعلیق قضاوت، گوش فرا می‌دهد، نه آن که حکم صادر کند. این سکوت، فضای معنوی فیلم را از قضاوت نهادی به تأمل وجودی منتقل می‌کند. در واقع، فیلم از خلال این مواجهه، ساحت دیگری از ایمان را آشکار می‌سازد: ایمانی که نه بر پایه نظم تثبیت‌شده، بلکه بر بنیاد گشودگی به رمز دیگری استوار است. کاردینال لارنس، از نخستین صحنه‌ها تا واپسین

¹ sacred embodiment

² Julia Kristeva

³ abjection

لحظه فیلم، شخصیتی است که بارها از پذیرش مقام پاپی سر باز می‌زند. اما این امتناع، نه از سر ضعف، بلکه نشانه نوعی پرهیز اگزستانسیال از قدرت است؛ پرهیزی که یادآور نقدهای کی‌یرکگور^۱ از مسیحیت رسمی و ایمان‌زدایی شده است. در کتاب ترس و لرز^۲، او بر این نکته تأکید می‌گذارد که ایمان اصیل، در سکوت، اضطراب و مواجهه با امر رازآلود شکل می‌گیرد، نه در پیروی از اخلاق عرفی یا سنت دینی (Kierkegaard, 1986: 64). در این سنت، ایمان اصیل، نه در اقتدار نهادین، بلکه در مواجهه بی‌واسطه با حقیقتی رازآلود پدیدار می‌شود. سکوت لارنس در برابر اعتراف بنیتز، همان لحظه رویارویی با «دیگری» است؛ با بدنی که از نگاه سنت دینی «نامعمول» تلقی می‌شود، اما حامل حقیقتی قدسی است.

از منظر الهیات فمینیستی، این سکانس می‌تواند تفسیری از «واکنش رهایی‌بخش» به رمز بدن تلقی شود. به جای تبعیت از ساختارهای قدرت‌مدار، لارنس از رمز استقبال می‌کند و به بدن تراجنسیتی مجال می‌دهد تا به نقطه تجلی راز بدل شود. این واکنش، در تقابل با الگوی تاریخی حذف، انکار یا اصلاح «دیگری» قرار می‌گیرد و پیشنهادی برای ایمان در عصر معاصر ارائه می‌دهد: ایمانی که می‌شنود، می‌پذیرد و سکوت می‌کند.

افشای اقتدار مردانه و انتقال رمز به بدن «دیگری»

در سکانس پایانی فیلم «مجمع کاردینال‌ها»، نه تنها راز هویت جنسیتی کاردینال بنیتز فاش می‌شود، بلکه ساختار دیرپای اقتدار دینی در کلیسا نیز دچار لرزش و فروپاشی نمادین می‌گردد. کلیسا، در مقام نهادی که اقتدارش به بدن مردانه‌ای منضبط، سنت‌مند و مبتنی بر سلسله‌مراتب متکی است، در برابر بدنی قرار می‌گیرد که از منظر آن نظم، نه تنها انحراف یافته، بلکه تهدیدی برای ثبات معنایی قدرت دینی تلقی می‌شود. با این حال، بنیتز نه سرکوب می‌شود و نه طرد؛ بلکه هم‌زمان با پذیرش راز خویش، ردای اقتدار را نیز بر تن می‌پوشد. به این ترتیب، فیلم نه فقط یک بدن دیگر، بلکه معنای دیگر از اقتدار را به رسمیت می‌شناسد.

اقتباس این تغییر از مسیر گفت‌وگو میان بنیتز و لارنس صورت می‌گیرد، اما آنچه در سکوت منتقل می‌شود، مهم‌تر است: اقتدار دیگر نه در جنسیت، نه در ظاهر و نه در نَسَب مقدس، بلکه در توانایی حمل رمز است. در اینجا، بدن بنیتز به جای آن که «نقص» تلقی شود، به نشانه‌ای از «تقدس رهایی‌یافته» تبدیل می‌شود. این برداشت با آرای پل تیلیش نیز هم‌خوان است، آنجا که

¹ Kierkegaard

² Fear and Trembling

او در کتاب *شهامتِ بودن* از لزوم شهامت برای بودن، به‌رغم طرد اجتماعی، سخن می‌گوید (تیلیش، ۱۳۸۷: ۸۸). بنیتز، دقیقاً در لحظه‌ای که می‌توانست پنهان بماند، رمز را عیان می‌سازد و با شهامتِ هستی‌مند، بدن خود را به میدان ایمان وارد می‌کند. نکته مهم‌تر، عدم واکنش قهرآمیز کلیسا یا حذف نمادین اوست. در بسیاری از روایت‌های تاریخی، انحراف از بدن معیاری با اخراج، سکوت یا اصلاح همراه بوده است. اما در این روایت، بدن تراجنسیتی نه فقط پذیرفته می‌شود، بلکه مرکزیت می‌یابد. این چرخش، در ساحت الهیاتی نیز گویای گذار از مفهوم «قدرت مقدس» به «رمز مقدس» است؛ یعنی اقتداری که به‌جای کنترل، مبتنی بر پذیرش و رمزگونگی است. این پذیرش البته نه به‌معنای لیبرالیسم بی‌قید، بلکه نوعی بازخوانی سنت در پرتو بدن‌های خاموش‌شده است؛ همان‌طور که الهیات فمینیستی، از ضرورت بازتعریف اقتدار کلیسا در برابر بدن‌های به‌حاشیه‌رانده‌شده سخن گفته است (Isherwood, 2001: 122).

بدین ترتیب، سکانس پایانی، نه صرفاً لحظه‌ای برای افشا، بلکه نقطه عطفی است برای گذار از اقتدار مردانه - سنتی به رمز دگرجنس‌واره‌ای که قادر است ایمان را درون خود متجلی سازد. پاپ جدید، با هویت پیچیده خود، نماد آینده‌ایمانی است که قدرت را نه در سرکوب بدن، بلکه در به‌رسمیت‌شناختن رمز آن می‌جوید.

نتیجه‌گیری

فیلم *مجمع کاردینال‌ها* با تمرکز بر ساحت پنهان قدرت در دل نهاد دین، به‌ویژه کلیسای کاتولیک، بستری منحصربه‌فرد برای تحلیل مفاهیم فلسفی و الهیاتی فراهم می‌سازد. این فیلم، فراتر از یک روایت سیاسی یا درام دینی، تأملی چندلایه درباره نسبت میان بدن، رمز، ایمان و نظم قدرت است. سیر روایت از رقابت میان کاردینال‌ها تا لحظه اعتراف نهایی پاپ منتخب، مخاطب را با پرسش‌هایی بنیادین درباره ماهیت اقتدار دینی، جنسیت، بدن و نقش سکوت در ایمان مواجه می‌کند. تحلیل نظری فیلم، با بهره‌گیری از تلفیق چند رویکرد میان‌رشته‌ای، از جمله خوانش فمینیستی از الهیات مسیحی، نظریه قدرت نزد فوکو، بدن سیاسی در اندیشه آگامبن، مفهوم راز در سنت آگوستینی و ایمان وجودی در اندیشه کیرکگور، امکان بازخوانی ساختار اقتدار کلیسا را در نسبت با بدن و رمز دینی فراهم می‌سازد. در این چارچوب، سکانس پایانی فیلم، جایی که بدن تراجنسیتی پاپ جدید نه فقط پنهان نمی‌شود بلکه در مرکز رمز و اقتدار قرار می‌گیرد، نقطه‌ای عطف در بازتعریف ایمان در عصر پسااستی است. فیلم از این منظر

نه فقط افشاگر سازوکارهای پنهان قدرت دینی، بلکه آینه‌ای است که به واسطه بدن «دیگری» نظم تثبیت‌شده مردسالارانه را به چالش می‌کشد. سکوت کاردینال‌ها در لحظه مواجهه با این بدن، نشانه ناتوانی زبان دینی در پاسخ‌گویی به تفاوتی بنیادین است؛ تفاوتی که نه بیرونی، بلکه از درون ساختار ایمان برآمده است. بدین ترتیب، بدن تراجنسیتی بدل به مرز بحران و آفرینش می‌شود: هم گسست از نظم پیشین و هم امکان‌گشایی به سوی شکلی دیگر از ایمان. در نهایت، مجمع کاردینال‌ها صرفاً نقدی بر کلیسا یا بازنمایی یک ماجرای جنجالی نیست، بلکه پیشنهادی است برای نوسازی نگاه به نهاد دین، در جهانی که دیگر نمی‌توان در آن بدن را از رمز و ایمان را از تفاوت جدا انگاشت. ایمان در این روایت، نه حذف دیگری، بلکه جسارت پذیرش راز اوست؛ نه اطاعت از اقتدار تثبیت‌شده، بلکه میل به شنیدن صدایی دیگر در سکوت. این فیلم، با عبور از تقابلهای سنتی زن - مرد، گناه - قداست، ظاهر - باطن، ما را به پرسشی ژرف فرامی‌خواند: اگر رمز ایمان در دل بدنی نهفته باشد که هرگز به رسمیت شناخته نمی‌شده است، آیا هنوز می‌توان از ایمان همان‌گونه سخن گفت که پیش‌تر گفته می‌شد؟

منابع

- تیلیش، پُل. (۱۳۸۷). *شجاعت بودن*. ترجمه مراد فرهادپور. تهران: علمی و فرهنگی
- فوکو، میشل. (۱۴۰۱). *مراقبت و تنبیه: تولد زندان*. ترجمه نیکوسرخوش و افشین جهان‌دیده، تهران: نی.
- Agamben, G. (2011). *The Kingdom and the Glory: For a Theological Genealogy of Economy and Government*. California: Stanford University Press.
- Althaus-Reid, M. (2000). *Indecent Theology: Theological Perversions in Sex, Gender and Politics*. London: Routledge.
- Aquinas, T. (2006). *Summa Theologiae* (Complete Paperback Set, 60 vols.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Augustine. (2004). *The City of God*. Trans. H. Bettenson. London: Penguin Books.
- Beattie, T. (2006). *The New Catholic Feminism: Theology and Theory*. London: Routledge.
- Butler, J. (2011). *Bodies That Matter: On the Discursive Limits of "Sex"*. London: Routledge.
- Carman, T. (2008). *Merleau-Ponty*. London: Routledge.
- Clifford, A. M. (2001). *Introducing Feminist Theology*. New York: Orbis Books.
- Cornwall, S. (2015). *Controversies in Queer Theology*. London: SCM Press.
- Daly, M. (1993). *Beyond God the Father: Toward a Philosophy of Women's Liberation*. Boston: Beacon Press.
- Foucault, M. (2022). *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. (N. Serkhus & A. Jahandideh, Trans.). Tehran: Ney Publishing. [In Persian]
- Grey, M. C. (2004). *Sacred Longings: The Ecological Spirit and Global Culture*. London: Routledge.
- Isherwood, L. (2002). *Introducing Feminist Theology*. London: Bloomsbury Publishing.

- Joy, M. (2021). *Divine Disruption: Feminist Theology and the Politics of Sacred Power*. London: Routledge.
- Kierkegaard, S. (1986). *Fear and Trembling*. Trans. A. Hannay. London: Penguin Classics.
- Kristeva, J. (2024). *Powers of Horror: An Essay on Abjection*. Trans. L. S. Roudiez. New York: Columbia University Press.
- Levinas, E. (1991). *Totality and Infinity: An Essay on Exteriority*. Berlin: Springer.
- Llewelyn, J. (2000). *The HypoCritical Imagination: Between Kant and Levinas*. London: Routledge.
- Merleau-Ponty, M. (2012). *Phenomenology of Perception*. Trans. D. A. Landes. London: Routledge.
- Preciado, P. B. (2020). *Can the Monster Speak?*. London: Fitzcarraldo Editions.
- Schüssler Fiorenza, E. (2014). *Discipleship of Equals: A Critical Feminist Ekklesia-logy of Liberation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tillich, P. (2008). *The Courage to Be*. (M. Farhadpour, Trans.). Tehran: Elmī va Farhangī Publishing. [In Persian]